

اقتصاد قزاقستان

جمهوری قزاقستان با وسعتی برابر ۲,۷۱۷,۳۰۰ کیلومتر مربع بزرگترین جمهوری در بین کشورهای مشترک المنافع و شوروی سابق پس از جمهوری فدراتیو روسیه می باشد و دارای ۱۷ میلیون نفر جمعیت است. تراکم نسبی جمعیت در این کشور حدود ۶ نفر در هر کیلومتر مربع است. این کشور دارای جمعیتی کثیرالمله بوده و بر طبق آخرین اطلاعات ۴۲٪ جمعیت آن را قزاقها، ۳۸٪ روسها، ۷٪ اوکراینی ها و ۱۳٪ بقیه را سایر اقوام و ملل از قبیل آلمانی ها، ایغورها، کره ای ها، ازبکها و ... تشکیل می دهند.

جمهوری قزاقستان در بین جمهوری های آسیای مرکزی از نظر پتانسیل اقتصادی و تجاری در درجه اول اهمیت قرار دارد و از نظر ذخایر به طور کلی غنی است. معادن فلزات آهن در شمال، معادن فلزات غیر آهنی در شرق، نفت و گاز در غرب و کارخانجات کودهای شیمیایی و معدنی در جنوب و مزارع بزرگ کشاورزی آن در شمال کشور واقع شده اند. در این جمهوری کارخانجات ماشین سازی، ذوب آهن، ذوب مس، سیمان، صنایع شیمیایی، کود شیمیایی، ماشین آلات کشاورزی، ابزار آلات و تجهیزات الکتریکی، معدنی، لاستیک سازی و صنایع سبک مانند پوشاک، کفش، صنایع مواد غذایی وجود دارد. در این جمهوری همچنین ذخایر روی، کرم، بیسوت، کادمیوم، سرب، تیتانیوم، نیکل، تنگستن، سنگ آهن، ذغال سنگ، طلا، مس، منگنز، بوکسیت، فسفر، نفت و گاز نیز موجود است.

جمهوری قزاقستان که به انبار غله شوروی معروف بوده است دارای ۳۶ میلیون هکتار زمینهای قابل کشت غلات است و در سال ۱۹۹۰ ششمین کشور تولیدکننده گندم در جهان بوده و به طور متوسط سالیانه بین ۱۸ تا ۲۳ میلیون تن گندم برداشت کرده است. این کشور همچنین دارای ۳۶ میلیون رأس گوسفند و بز، ۹ میلیون رأس گاو و گاو میش می باشد. میزان استخراج نفت و گاز جمهوری به ترتیب بالغ بر ۲۵ میلیون تن و ۷/۵ میلیارد متر مکعب می باشد. جمهوری قزاقستان همچنین دارای سه پالایشگاه عمده نفت است که ظرفیت آنان بر روی هم ۱۹ میلیون تن نفت خام در سال می باشد.

بر طبق آمار صندوق بین المللی پول تولید ناخالص ملی قزاقستان بالغ بر ۵۴ میلیارد دلار می باشد. در سال گذشته حدود بیش از ۳ میلیارد دلار صادرات و حدود ۱ میلیارد دلار واردات داشته است و بر اساس آمارهای رسمی منتشره از لحاظ صادرات قزاقستان پس از روسیه، اوکراین، بیلوروسی و ازبکستان در بین کشورهای CIS قرار داشته است و از لحاظ تولید ناخالص ملی بین جامعه کشورهای مشترک المنافع در رده سوم می باشد. ساختار وارداتی کشور نشان می دهد که بیشترین اهمیت به ورود ماشین آلات و تجهیزات و به همان اندازه به ورود کالاهای مصرفی داده می شود. پس از استقلال این جمهوری، با توجه به وابستگی

تمامی جمهوری‌های سابق به روسیه تمام تلاش این کشور در کوتاه‌مدت بر این بود که در حوزه روبلی باقی بماند؛ ولی بعد از آنکه روسها بتدریج برای اجابت این درخواست تقاضاهایی را در این مورد مبنی بر انتقال تمامی ذخایر ارزی و طلای این جمهوری به روسیه مطرح کرده‌اند قزاقها دست به انتشار پول ملی خود با کمک غربی‌ها زده‌اند. این اقدام که در ۱۵ نوامبر ۱۹۹۳ صورت گرفت با پشتوانه ذخایر طلا و ارزی ۷۰۰ میلیون دلار صورت پذیرفت. در ابتدای انتشار پول ملی میزان برابری تنگه (پول قزاقها) در برابر دلار آمریکا ۴/۲ و اینک به ۵۷ تنگه در قبال یک دلار رسیده است.

قزاقها برای سروسامان دادن به وضع اقتصادی خود به سازمانها و مراجع بین‌المللی مالی رو آورده‌اند و این مراجع نیز با توجه به سیاستهای خود برنامه اقتصاد آزاد را به این کشورها توصیه نموده‌اند و هم‌اکنون قزاقستان در همین مسیر حرکت می‌نماید. در سال جاری حدود ۱/۳ میلیارد دلار از مجامع بین‌المللی از جمله صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و کلوب پاریس و آمریکا دریافت کرده‌اند.

اجرای برنامه خصوصی‌سازی و اقتصاد آزاد در این جمهوری همانند سایر جمهوری‌های سابق شوروی منجر به آزاد شدن قیمت‌ها، واگذاری کارخانجات به بخش خصوصی و شرکتهای خارجی گردیده است و عدم حمایت دولت از کارخانه‌ها و تأسیساتی که سودده نمی‌باشند موجب شده است که کارخانه‌ها به تعطیلی و ورشکستگی کشانده شوند و فشار تورمی در جامعه افزایش پیدا کند و در نتیجه منجر به اعتراض و اعتصابات نیز در این کشور بشود. طبق اطلاع مقامات قزاقستان تا تاریخ اول جولای ۹۴ حدود ۷۳۰ کارخانه تعطیل و ۵۵۳۰۰ نفر بیکار و تعداد کارخانه‌هایی که ضرر می‌دهند بالغ بر ۱۳۵۱ گردیده است. بودجه ارائه شده توسط دولت در سال جاری میزان درآمدها را ۸۱ میلیارد تنگه و هزینه‌ها را ۱۰۲ میلیارد تنگه پیش‌بینی نموده است و در همین سال ۷/۶٪ از بودجه‌ای که دچار کسری می‌باشد صرف هزینه‌های دفاعی شده است.

علی‌رغم این مسائل، این جمهوری همچنان در جهت پیگیری سیاست اقتصاد باز حرکت می‌نماید و پیش‌بینی کارشناسان بر آن است که این مرحله گذر از اقتصاد بسته به اقتصاد بازار حدود ۵ تا ۶ سال به طول خواهد انجامید. لازم به یادآوری است که تولید ناخالص ملی قزاقستان روبه کاهش است و در ۶ ماهه سال جاری نسبت به سال گذشته ۲۷٪ و سرمایه‌گذاری‌های دولت در صنایع و مؤسسات دولتی حدود ۶۱/۶٪ کاهش داشته است.

بسیاری از صاحب‌نظران محلی وضعیت بد اقتصادی کشور را یکی از دلایلی می‌دانند که نظریات را مجبور به تغییر کابینه قبلی در این جمهوری نمود. در حالی که وضعیت موجود ریشه‌ای است و جانشین ترشینکو نخست‌وزیر سابق نیز در این موقعیت نمی‌تواند معجزه‌ای صورت دهد. تعطیلی کارخانه‌ها موجب افزایش بیکاری در جمهوری شده است و دولت بتدریج سوبسیدهای کالاهای اساسی را حذف می‌نماید و

فشار تورمی و افزایش قیمت‌ها سر و صدای احزاب سیاسی و مردم را در آورده است و در این بین قزاقستان هم و غم خود را متوجه غرب و کمک‌های آنها و علی‌الخصوص بخش نفت و گاز و معادن کشور نموده و به آن امید بسته است. اقدام به تشکیل شرکت مشترک با شرکتهای چندملیتی غربی برای استخراج نفت و طلا و معادن و تأسیس بانک دولتی صادرات و واردات را باید در همین راستا ارزیابی کرد. هدف این بانک جلب وام و خدمات خارجی و اعطای اعتبار به کارخانجات جهت وارد کردن تکنولوژی، تجهیزات و مواد ضروری و همچنین اصلاحات بنیادی و افزایش تولیدات داخلی، اعطای اعتبار به صادرکنندگان محصولات تولیدی و سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت در پروژه‌های تولیدی می‌باشد. هم‌اکنون حدود ۲۰۰ پروژه مشترک صنعتی به‌عنوان فعالیتهای خارجی در قلمرو قزاقستان به‌ثبت رسیده است که بیشتر آنها توسط غربی‌ها و ترک‌ها منعقد شده است.

مرحله گذر فعلی مرحله‌ای سرنوشت‌ساز برای این جمهوری همانند سایر جمهوری‌های مستقل شده شوروی سابق می‌باشد و در این برهه از زمان، زمامداران جمهوری قزاقستان با نگاه به قدمهایی که روسیه در این راستا و تغییر اقتصاد خود برمی‌دارد به جلو حرکت می‌نمایند؛ منتها با این تفاوت که قزاقستان ظرفیتهای اقتصادی جمهوری فدراتیو روسیه را دارا نمی‌باشد.



پښتونستان د علوم او انسانیت د مطالعاتو د مرستیالو
پرتال جامع علوم انسانیت